

	Український державний університет імені Михайла Драгоманова Факультет іноземної філології РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)																			
Освітньо-наукова програма <u>ФІЛОЛОГІЯ</u>	<u>ЛІНГВОМЕТАФОРЛОГІЯ:</u> <u>НАПРЯМИ ТА МЕТОДИ</u> <u>ДОСЛІДЖЕННЯ</u> Рік навчання <u>3-й</u>, семестр <u>V-й</u> Форма навчання: <i>очна (денна/вечірня) / заочна</i>	Галузь знань 03 Гуманітарні науки Спеціальність 035 Філологія Освітній рівень третій (освітньо-науковий)																		
	Кафедра слов'янських, романських і східних мов Викладач: д. філол. н., проф. Кравцова Юлія Валентинівна Лінк на профіль викладача у Google Scholar: https://scholar.google.com/citations?user=0cFvswEAAAAJ&hl=uk E-mail: yu.v.kravtsova@udu.edu.ua																			
I. Основна мета / цілі навчання	Розширення у здобувачів вищої освіти теоретико-методологічного інструментарію, формування ґрунтовних систематизованих знань з лінгвометафорології як нової інтегративної галузі мовознавства, її основних категорій, напрямів, методів й актуальних проблем і вмінь використовувати їх у процесі власної науково-дослідницької та професійної діяльності.																			
II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі, пререквізити	Навчальна дисципліна вибіркова Цикл дисциплін за вибором здобувача Шифр у переліку вибіркових компонентів ВВ 13 Передумови для вивчення дисципліни – опанування навчальних дисциплін «Методи планування та обробки результатів наукових досліджень» з циклу загальнонаукової підготовки та «Організація, методологія та презентація філологічного дослідження» з циклу спеціальної підготовки ОНП «Філологія».																			
III. Обсяг навчальної дисципліни	<table border="1"> <tr> <td><i>Кількість кредитів</i></td> <td colspan="2">3 кредити</td> </tr> <tr> <td><i>Загальна кількість годин</i></td> <td colspan="2">90 год.</td> </tr> <tr> <td><i>Форма навчання</i></td> <td>очна</td> <td>заочна</td> </tr> <tr> <td><i>Лекційні заняття</i></td> <td>20 год.</td> <td>4 год.</td> </tr> <tr> <td><i>Семінарські заняття</i></td> <td>20 год.</td> <td>6 год.</td> </tr> <tr> <td><i>Самостійна робота</i></td> <td>50 год.</td> <td>80 год.</td> </tr> </table>		<i>Кількість кредитів</i>	3 кредити		<i>Загальна кількість годин</i>	90 год.		<i>Форма навчання</i>	очна	заочна	<i>Лекційні заняття</i>	20 год.	4 год.	<i>Семінарські заняття</i>	20 год.	6 год.	<i>Самостійна робота</i>	50 год.	80 год.
<i>Кількість кредитів</i>	3 кредити																			
<i>Загальна кількість годин</i>	90 год.																			
<i>Форма навчання</i>	очна	заочна																		
<i>Лекційні заняття</i>	20 год.	4 год.																		
<i>Семінарські заняття</i>	20 год.	6 год.																		
<i>Самостійна робота</i>	50 год.	80 год.																		

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни	Модуль 1. Метафора як об'єкт лінгвометафорології Тема 1. Лінгвометафорологія як наука Лінгвометафорологія як інтегративна галузь сучасної лінгвістики, її мета й завдання. Метафора як об'єкт лінгвометафорологічних досліджень, проблема її дефініції. Історія вивчення метафори. Розуміння метафори в античній риторичі (Аристотель, Квінтіліан та ін.). Еволюція вчення про метафору. Теорія метафори й підходи до її вивчення (філософський, психологічний, літературознавчий, стилістичний, семантичний тощо). Формування метафорології та лінгвістичної метафорології. Базові поняття лінгвометафорології й основні напрями дослідження метафори. Тема 2. Метафора як явище мислення та мови Метафора як когнітивний механізм. Метафора як мовний феномен. Універсальність vs унікальність метафори. Основні ознаки метафори. Мовні (узуальні) та мовленнєві (оказіональні) метафори: спільне та відмінне. Метафорика у лексико-семантичній підсистемі мови. Функції метафор. Класифікації метафор. Тема 3. Метафора як компонент концептуальної та мовної картин світу Поняття картини світу. Проблема картинування світу. Типи картин світу. Концептуальна та мовна (наївна), національна й індивідуальна картини світу. Метафора як ментальний конструкт, її місце в концептуальній картині світу. Метафора як засіб мови, її місце в мовній картині світу. Тема 4. Метафорична картина світу Поняття метафоричної репрезентації та метафоричної картини світу. Національна (колективна) метафорична картина світу, її специфіка. Індивідуальна метафорична картина світу як відображення мовної особистості автора. Кодування авторського метафоричного смислу та проблема його декодування. Тема 5. Метафоричний концепт і концептосфера Концепт як ментальний конструкт, засоби його вербалізації. Проблема об'єктивації концепту. Метафора як образний складник концепту. Поняття метафоричного концепту. Зміст і структура метафоричного концепту. Метафорична концептосфера, її структурна організація. Модуль 2. Основні напрями лінгвометафорології та спеціальні методи дослідження метафоричної картини світу Тема 1. Семантичний напрям лінгвометафорології Розуміння метафори в ономаціології та семасіології. Метафорична (вторинна) номінація як процес (метафоризація) і результат (власне метафора). Семантична дериватологія. Метафора як семантична модель. Проблема параметризації й опису семантичної метафоричної моделі. Метафорична мотивація, її специфіка. Продуктивні семантичні моделі метафоризації. Проблема семної структуризації метафори. Семантико-дериваційні зв'язки метафор. Метафоричні синоніми й антоніми. Тема 2. Когнітивний напрям лінгвометафорології Розуміння метафори в лінгвокогнітології. Метафора як ментальна операція над концептуальними структурами. Концептуальна теорія метафори (Дж. Лакофф, М. Джонсон). Теорія блендінгу (М. Тернер, Ж. Фокон'є). Концептуальна метафора vs метафоричний концепт. Метафора як когнітивна модель. Проблема параметризації й опису когнітивної метафоричної моделі. Продуктивні когнітивні моделі

	метафоризації. Тема 3. Лексикографічний напрям лінгвометафорології Метафора як об'єкт лексикографії. Метафорична лексикографія, її специфіка і проблематика. Сучасні принципи лексикографування метафорики. Метафоричні словники. Метафоричні концептуарії. Національні корпуси метафор. Тема 4. Лінгвістичні методи дослідження метафорики Спеціальні методи дослідження метафорики. Компонентний аналіз. Контекстний аналіз. Контент-аналіз. Моделювання (семантичне, когнітивне, семантико-когнітивне). Реконструкція метафоричних структур. Основні методики дослідження метафорики. Тема 5. Актуальні проблеми лінгвометафорології Сутність і механізми метафоричного мислення. Метафора як феномен лінгвокультури. Труднощі перекладу метафор і способи транслювання метафоричного смислу. Моделювання процесів метафоричної номінації. Реконструкція метафоричних картин світу. Реконструкція метафоричних концептосфер. Укладання словників, концептуаріїв і національних корпусів метафор. Уніфікація лінгвометафорологічної термінології.
V. Результати навчання	ПРН 1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання. ПРН 2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження. ПРН 3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію. ПРН 9. Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень.
VI. Порядок і критерії оцінювання	Форми поточного і підсумкового контролю Поточний контроль: опитування (усні, письмові), доповіді, реферати, творчі роботи (презентації, командні проекти, написання есе), тренувальні онлайн-тести, тестові модульні контрольні роботи. Підсумковий контроль: залік (V семестр). Порядок оцінювання Поточна успішність з навчальної дисципліни оцінюється від 0 до 100 балів включно. Здобувач одержує залік, якщо за результатами поточного контролю він набрав 60 і більше балів. Якщо за результатами поточного контролю здобувач набрав менше 60 балів, він повинен виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів з дисципліни. Якщо здобувач за результатами підсумкового контролю набрав від 0 до 34 балів, він повинен пройти повторне вивчення навчальної дисципліни відповідно до порядку, визначеного в університеті. Залік на очній (денній / вечірній) та заочній формах здобуття вищої освіти оформлюється після останнього семінарського заняття відповідно до розкладу залікової сесії. Критерії оцінювання

Під час усних відповідей:

повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, періодичних видань тощо); аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Під час виконання письмових завдань:

повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки (комп'ютерних технологій), різних технічних засобів (слайдів, приладів, схем тощо).

Рівень відповідності критеріям

Творчий рівень (90 – 100 балів). Здобувач виконав програму навчальної дисципліни повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових проєктах і конкурсах.

Високий рівень (80 – 89 балів). Здобувач виконав програму навчальної дисципліни в повному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

Достатній рівень (70 – 79 балів). Здобувач виконав програму в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом виконав програму, але більшість тем засвоїв поверхово.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв теми з навчальної дисципліни, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні та фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості питань курсу.

Незадовільний рівень:

з можливістю повторного складання (35 – 59 балів). Здобувач частково виконав програму, не засвоїв більшості тем програми курсу, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку;

з обов'язковим повторним вивченням (0 – 34 балів). Здобувач не виконав більшості завдань програми, не володіє навчальним матеріалом.

VII. Політика курсу	Ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог, які ставляться до здобувачів вищої освіти в УДУ імені Михайла Драгоманова. Дні й години для консультацій: консультації проводяться за графіком кафедри: щосереди о 14:00. Про потребу в консультації здобувач повідомляє напередодні. Обсяги, терміни і порядок відпрацювань: відпрацювати пропуски здобувач може в години консультацій; доскласти / перескласти завдання можна протягом двох тижнів після пари, на якій воно мало бути зараховане; за доскладання / перескладання робіт (якщо здобувач не наводить поважних причин порушення вимог) оцінка за роботу може бути знижена. Максимальна кількість балів за виконання робіт: - аудиторна робота (опитування, доповіді тощо) – 30 балів; - самостійна робота (реферати, презентації тощо) – 30 балів; - модульні контрольні роботи – 40 балів.
VIII. Основні інформаційні ресурси	1. Кравець, Л. В. (2012). <i>Динаміка метафори в українській поезії ХХ ст.</i> Київ: Академія, 416. 2. Кравцова, Ю. В. (2024). Метафора як засіб формування та репрезентації концепту. <i>Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія: зб. наук. пр.</i> Одеса: Гельветика, 66, 90–93. https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.66.19 3. Кравцова, Ю. В. (2024). Семантико-когнітивний підхід до вивчення метафорики: теоретико-методологічні засади. <i>Philology and philological education in the digital transformation era: European dimensions, national context, intercultural communication.</i> Riga: Baltija Publishing, 186–204. 4. Кравцова, Ю. В. (2022). <i>Семантико-когнітивне моделювання процесів метафоричної номінації.</i> Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 170. 5. Fauconnier, G., & Turner, M. (2002). <i>The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities.</i> New York: Basic Books, 400. 6. Kravtsova, Yu.V. (2024). Linguometaphorology as a branch of modern linguistics: main directions, problems, and methods of research. <i>Scientific journal of Mykhailo Dragomanov State University of Ukraine. Series 9. Current Trends in Language Development</i>, 28, 26–44. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series9.2024.28.03 7. Kravtsova, Yu.V. (2020). Metaphorical lexicography: basic principles, current problems, and development prospects. <i>Scientific journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 9. Current Trends in Language Development</i>, 20, 91–100. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series9.2020.20.07 8. Lakoff, G. (1993). The Contemporary Theory of Metaphor. <i>Metaphor and Thought.</i> Ed. A. Ortony. Cambridge: CU Press, 202–251. 9. Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). <i>Metaphors We Live by.</i> Chicago: University of Chicago Press, 237. 10. Turner, M., & Fauconnier, G. (2000). Metaphor, Metonymy, and Binding. <i>Metaphor and Metonymy at the crossroads: A cognitive perspective.</i> Ed. A. Barcelona. Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 133–148.

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри слов'янських, романських і східних мов,
протокол № 2 від 11 вересня 2025 р.